

Sant Fost 1939: testimonis i documents

XAVIER PÉREZ GÓMEZ

Enguany s'acompleixen 70 anys de la fi de la Guerra Civil i de l'inici del règim franquista que duraria 36 anys i mig (1939-1975). En els darrers anys s'ha parlat i escrit molt de tot aquell període; a *Campsentelles* s'han publicat també alguns estudis al respecte (veure el número 10, 2007). En aquesta ocasió ens hem volgut centrar en un any clau: el 1939, especialment en els primers mesos. Amb aquest article intentarem donar una mica de llum sobre el que va passar en aquells dies.

1. El darrer Ajuntament republicà: components i acords.

A finals de 1938, quan la batalla de l'Ebre tocava a la seva fi, ja es veia clar que la República Espanyola tenia els dies comptats i que l'exèrcit del general Franco tenia la victòria a tocar, ja que començava l'avanç sobre Catalunya i aleshores Madrid, l'últim baluard republicà, quedaria aïllada i a punt de rendir-se.

En aquest clima de desenllaç final, l'ajuntament santfostenc en-

cara va celebrar algunes sessions com serien les del 30 d'octubre, 13 i 27 de novembre i l'última el dia 1 de desembre de 1938. En aquests plens es va parlar de temes diversos com, per exemple, la necessitat d'un major control de les collites de mongetes, naps o blat de moro, per tal de donar de menjar a la famolenca població. Al ple del 30 d'octubre també es va acordar *“procedir a un empadronament general per a descobrir si en el poble hi ha emboscats que pretenen eludir els deures militars, d'acord amb lo proposat pel Front Popular d'aquest poble”*. També aquell dia va prendre possessió del seu càrrec un nou regidor, en aquest cas regidora: Teresa Suñé Font, en representació del PSUC.

Al ple del 13 de novembre hi assistiren Enric Torrents Murgarella, alcalde, militant d'ERC i els consellers Miquel Xicola Jofré (PSUC), Demetrio Cabrero Cuello (CNT), Florentino López Monleón (ERC), Joan Colomé Tió (ERC), Julián Pinardell Velilla (CNT), Bautista Ferrando Rey (PSUC), Silverio Castejón Madrid (CNT), Victorí Llenas Pessas (Sindicat Unió de Rabassaires), Valerià Cuní Olivé (Sindicat Unió de Rabassaires) i Teresa Suñé Font (PSUC). En aquesta ocasió es va aprovar la confecció del pressupost de 1939, l'obligació dels pagesos de donar a l'Ajuntament una part proporcional de les collites, del racionament del vi i dels aliments i de l'estada de refugiats a la Torre Culilla. Un dels regidors va protestar sobre com havien estat nomenats els consellers representants dels Rabassaires. Al ple del 27 de novembre hi van assistir els mateixos regidors, a excepció de Julián Pinardell i es va presentar un estudi que s'havia fet sobre les peces de terra conreades amb blat de moro que hi havia al poble. El Consistori va decretar que els pagesos haurien de donar una part de la producció de cada quartera de terra cultivada per abastir la població.

L'última vegada que es va reunir l'ajuntament republicà de Sant Fost (anomenat Alba del Vallès durant la guerra) va ser el primer de desembre de 1938 i es va tractar d'una sessió extraordinària. Hi assistiren, l'alcalde Enric Torrents i els regidors Miquel Xicola, Florentino López, Joan Colomé, Demetrio Cabrero, Bautista Ferrando, Victorí

*Monòlit en memòria de l'aviador alemany mort a prop
del riu Besòs el gener de 1939. (foto X. Pérez)*

Llenas, Valerià Cuní, Silverio Castejón i Teresa Suñé. Els punts tractats i aprovats foren la necessitat de crear un menjador infantil que s'hauria d'instal·lar a l'anomenada Sala Vella, per la qual cosa s'acordà parlar amb la Junta de la Cooperativa. El segon i darrer acord va ser autoritzar

l'agent administratiu Ferran Martori, perquè fes gestions a la Generalitat en nom de l'Ajuntament per cobrar la quantitat de 20.000 pessetes com a avançament de les despeses dels refugiats de guerra que hi havia allotjats al poble. El que restà de mes de desembre i durant tot el gener, l'ajuntament republicà ja no es tornà a reunir.

2. Un escamot de fugitius als boscos dels Castanyers

Un fet anecdòtic, però històric, que va passar al nostre poble poc abans d'acabar la Guerra Civil, és que un grup d'homes, al voltant d'una desena, que tenien entre 39 i 40 anys i que van ser cridats a files pel govern de la República es van negar a incorporar-se a l'exèrcit, ja que veien inútil el seu sacrifici. Aleshores van decidir formar un escamot armat i fugir al bosc; això va succeir a principis de gener de 1939. Es van amagar a la zona dels Castanyers, als boscos de la Conreria, prop del límit amb el terme de Badalona. S'hi van estar un mínim de 15 dies. El fet més curiós és que en aquest grup de fugitius o *"emboscats"* hi havia el propi alcalde republicà de Sant Fost, l'Enric Torrents, i el que seria el primer alcalde del règim franquista, Pau Baliarda.

Les primeres notícies que vam tenir d'aquest curiós fet ens van ser donades ja fa anys en converses amb persones grans del poble, coneixedores de totes aquestes històries locals. Posem alguns exemples explicats per familiars directes dels protagonistes dels fets:

"Poc abans que entressin els nacionals a Sant Fost, una colla d'homes ja grans del poble que havien estat cridats a files es van amagar al Roc d'en Tisó, als boscos de sobre els Castanyers. Hi havia en Feu, l'Enriquet Torrents, el seu fill, en Paulito Baliarda, el Xatet i el de ca l'Eloi. El meu pare els portava cada dia el diari del dia anterior perquè sabessin com anava la guerra." (Conversa amb Pere Suñol Suñé, 26 de març de 1995).

O aquest altre, que en dóna encara més detalls:

“Els últims dies de l’acabament de la guerra, quan hi havia la batalla de l’Ebre, ells estaven quintats de les últimes quintes, perquè ja tenien 38 anys, perquè eren nascuts el 1899 i llavors els van cridar per a fer fortificacions i van dir: “La guerra s’està acabant, són perdedors la República, ens amaguem”. Es van amagar el meu pare, l’Enriquet, en Pepet Boc, en Paulito i dos o tres més i es van amagar allà més amunt dels Castanyers, al bosc d’en Tisó que en deien, que era el puesto més brut que hi havia. I el dia que van entrar els nacionals aquí que era el 27 de gener de l’any 39, allavors, al veure’ls ja per aquí van baixar i les tropes de Franco, els italians, els hi van preguntar: “On aneu?” I diu: “Anem cap a casa” I van poder baixar amb totes les armes, estaven armats, tenien escopetes, pistoles i fins i tot algun fusell. Estaven tots junts. Es van fer com una mica de cabana. I l’únic que els hi portava el tiberi a les nits i les notícies era l’avi del cal Gaig, que era l’únic que sabia el puesto on estaven i ells com eren molt conxexedors de totes aquestes muntanyes, que eren molt caçadors, ja ho tenien dit: “Si tenim que fugir algun dia que ens descobreixin, a tal puesto ens trobarem” Però diu que abans hagueren mort a molts, perquè estaven disposats a tot, perquè tots eren casats, eren pares de família.” (Conversa amb Jaume Torrents Suñol, 19 de gener de 2008)

A l’arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercero (Govern Militar de Barcelona) es pot consultar l’expedient titulat *Sumaríssim 12.649/1939* que tracta del judici a Enric Torrents, on es llegeix: *“Que cuando pidieron su quinta, el alcalde, Enrique Torrents Murgarella, junto con un grupo de diez hombres de derechas se escondieron en el monte armados para defenderse contra posibles ataques rojos y caer sobre los elementos más sanguinarios del Frente Popular al menor desmán que hubiesen intentado en el pueblo en los últimos días de dominio rojo, haciendo constar que las armas y municiones que poseían las facilitó el propio alcalde...”*. Aquest informe afegeix el nom d’alguns d’aquests deu homes que s’amagaren al bosc per tal de no anar a la guerra quan aquesta era a punt de finalitzar: Enric Torrents Murgarella (alcalde), Josep Torrents Fontseca, Lluís Torrents Puig, Pau Baliarda Bigaire i Jaume Font Prat.

3. La Divisió “Flechas Azules” (Frecce Azzurre) entra a Sant Fost

El 27 de gener de 1939, a mig matí, forces motoritzades de la divisió *Flechas Azules*, formada per un conglomerat de tropes italianes i espanyoles, arribaven a Sant Fost després de creuar el riu Besòs pel pont vell (que era situat on ara hi ha el pont de vianants). Acabaven d'entrar també a Mollet del Vallès, la població més important d'aquesta part de la comarca. Aquesta unitat es va formar després de la batalla de l'Ebre i va participar en la ofensiva i ocupació de Catalunya, essent dirigida pel coronel Francesco La Ferla. El cap de les tropes que van entrar a Sant Fost era el comandant d'infanteria Cándido Giménez. Ignorem a quin batalló pertanyia, ja que no es conserva als arxius el part d'operacions d'aquell dia de l'esmentada divisió. Aquesta divisió es componia de dos regiments d'infanteria, un batalló de màquines (metralladores i morters), un regiment d'artilleria, una companyia d'enginyers i dues petites unitats de ràdio i serveis.

Testimonis de l'entrada de les tropes franquistes

De les entrevistes fetes, algunes ja fa anys i altres més recentment, pel que subscriu a persones grans del nostre poble, rescatem aquesta que ens parla clarament de l'entrada de les tropes de Franco a Sant Fost:

“Van entrar italians, en dues columnes: una que es va parar a “la Plana” (zona actual de l'Ajuntament i dels carrers de Sant Isidre i Sant Joan) i que van dormir una nit al turó de la Ribalta. L'altra columna d'italians venia per la muntanya, per la banda del Sot i anaven cap a Badalona; aquests van demanar vi al nostre pare, en Ciscu de l'Hostal, nosaltres vivíem prop de ca l'Eloi. Abans, quatre soldats italians ens van demanar si els podíem cuinar un pollastre o un conill, i els vam preparar un conill.” (Conversa amb Teresa i Mercè Torrents Puig, 3 de juny de 1998)

Entrevistem seguidament una senyora que durant la Guerra Civil va viure a Sant Fost, a la zona del mas Carbassa. Li pregunto què recorda de l'entrada dels franquistes o "nacionals". Ella era una nena d'onze anys. Ens diu:

"La meva família i jo durant tota la guerra vam viure a Sant Fost, tot i que el meu pare anava cada dia a treballar a Barcelona, i jo i la meva germana anàvem a escola a Mollet amb el Sr. Viñas. Estàvem empadronats a Sant Fost, tot i que abans de la guerra érem només estiuejants. El gener de 1939 recordo que dos o tres dies abans d'entrar els nacionals hi havia un silenci impressionant, ja que tothom sabia que aviat entrarien les tropes de Franco i s'estava a l'espera. Hi havia com un silenci tens. Vivíem a una casa a l'entrada de Sant Fost, entre el mas Carbassa i can Millaret. Un grup de nens i joves, i també alguns grans vam sentir que s'apropava soroll de cotxes per la carretera de la Conreria i vam anar a mirar al costat de la carretera: al cap de poc ja vam veure que venien dos o tres camions, descoberts a la part de darrera, plens de soldats italians. No els vam dir res ni ells tampoc, només ens miraven al passar i ens somreien.

Quina era l'actitud davant d'això? Jo pel que vaig veure la majoria de gent estava contenta, perquè havia acabat la guerra i perquè després de tres anys de por i d'ensurts arribava l'ordre i la pau. Aquest era el sentiment que tenien molts. Després d'aquests moments d'alegria, vindrien les denúncies i les detencions, però en aquells primers dies molta gent a Sant Fost desitjava l'entrada de les tropes franquistes, perquè al bàndol republicà hi havia hagut molts desgavells i la gent amb negocis, propietats, la gent catòlica o simplement la gent d'ordre ho havia passat molt malament. Sé d'alguns homes de Sant Fost que havien d'anar amb pistola quan sortien de casa, sobretot el primer any de guerra, per si havien de defensar-se dels revolucionaris que en qualsevol moment et podien detenir i matar.

Ara se'ns pinta la República com una cosa idíl·lica, però jo que ho vaig viure sé que no va ser tan perfecta com diuen. A la República que vam tenir aquí predominaven els anarquistes i els comunistes, i en canvi els autèntics republicans estaven arraconats. Després, amb el temps, el règim de Franco ja no ens va agradar tant, però al principi molta gent sí que

ho volia. Al meu pare el van detenir i va estar un poc temps a la presó, a Barcelona, perquè es veu que havia estat regidor pels Rabassaires al darrer Ajuntament republicà de Sant Fost. Aquesta és la meva opinió, és el que jo recordo d'aquella època.” (Entrevista realitzada el 7 d'abril de 2009)

Comptem també amb el testimoni d'un veí del barri de Can Calet que recorda força bé l'entrada de les tropes franquistes a Sant Fost. Li preguntem: què recorda de quan van entrar les tropes de Franco a Sant Fost?:

“Donc jo estava a Can Calet, llavors tenia 9 anys, ja que vaig néixer el 1930. Vam anar a mirar, hi havia molta gent que anaven a mirar-ho, deien: ”Estan entrant els nacionals! Estan entrant els nacionals!” I entraven per aquí, per Can Calet, però venien de Mollet els camions i després anaven repartint sardines en lata i pans, perquè tothom estava mort de gana, me'n recordo molt bé de les sardines en lata. I la gent com va reaccionar? Ui, la gent estava entusiasmada i a més a més com donaven teca! Una de les torres dels Serrallach, que en tenien dues a l'avinguda Monturiol, doncs, la que fa cantonada amb la carretera de Badalona, quan van entrar els nacionals com hi havia hagut les Juventudes Libertarias en aquesta torre, doncs la Falange va posar la seva seu, se la va incautar, però els pagaven un lloguer, i va estar molt de temps la Falange, però la família Serrallach no ho admetia. Em sembla que van entrar alguns italians amb les tropes de Franco, però no ho recordo bé del tot, la gent estava entusiasmada, almenys ho semblava, es van tirar al carrer...”

De fets passats durant la guerra recordo alguns, com que a Sant Fost alguns d'esquerres van agafar escopetes i es van posar a fer guàrdia als quatre cantons, on ara hi ha el semàfor de Can Calet. A la torre Esbert es van posar a viure alguns refugiats de Barcelona, que per estar més tranquils i per por dels bombardejos van venir a Sant Fost. Pagaven un lloguer. Es va passar molta gana, els diners no valien res, a les tendes no hi havia res. Jo vaig anar a l'escola de Can Calet, que durant la guerra estava a una torre que després en deien del TBO, la que fa xaflà amb la carretera de la Sant Adrià i temps després, quan es va acabar

El barracó d'uralita que va ser aprofitat com a església provisional de 1939 a 1941, a la plaça de l'Ajuntament. (foto Arxiu Parroquial)

la guerra, ens vam assabentar que un dels mestres que hi havia allà era un frare de Montserrat que estava amagat i es feia passar per mestre”
(Entrevista feta el 12 de febrer de 2009)

Entrevistem també un altre veí de Can Calet, que quan va acabar la guerra tenia 12 anys i que recorda igualment el final de la Guerra Civil:

“Jo, quan va acabar la guerra, el 1939, anava a fer els 12 anys. Vivia i havia nascut al barri de Can Calet, al carrer de Sant Jeroni. Les tropes de Franco, els nacionals que en deien, van venir per la carretera de Mollet. Els estàvem esperant molta gent, petits i grans, als dos costats del carrer de Barcelona, o sigui de la carretera; hi havia tanta expectació com si esperéssim veure passar la volta ciclista. No sé com, però s’havia corregut la veu que ja eren a Mollet i que pujaven per la carretera. La gent estava més o menys contenta, sobretot perquè havia acabat la guerra i perquè molts tenien fills i germans a la guerra, com a casa que jo tenia

tres germans al front i els meus pares van patir molt. I si s'acabava tot, doncs tornarien els soldats. Home, hi havia uns més contents que d'altres, però en general es va viure amb certa alegria. Alguns van cridar "Viva Franco" i altres van aplaudir els soldats, anaven en camions i en altres vehicles i van passar cap a dalt, cap a la Conreria, anaven cap a la costa. Crec recordar que els primers en passar van ser uns soldats moros, potser m'equivoco, i van acampar a un terreny a costat de Cal Serrallach. A la nit es veu que alguns d'aquests soldats van anar a una casa i van robar uns conills, i la Sra. Silvèria, que era la propietària, va anar a queixar-se al capità. Li van dir que buscarien els responsables, però no van poder treure l'aigua clara. Després va venir el racionament de tabac i d'aliments.

De la guerra recordo algunes coses, com que l'escola de Can Calet la van passar del carrer Barcelona (on ara hi ha Cal Pedro i la Drogueria) a unes torres que en deien de can Pibet, eren tres cases, al carrer Sant Jordi, a tocar de la carretera de la Roca. En una hi vivia el mestre i una altra feia d'escola. Un dels mestres que van tenir en aquella època era el Sr. Joan Figuera, ja el teníem quan va esclatar la guerra. També me'n recordo que els de la FAI es van incautar de la torre del mas Cantí. Quan sentíem els avions sortíem tots corrents per por dels bombardejos i ens anàvem a amagar a una pineda que hi havia a prop del mas Bagà. Un dia va caure una bomba als horts de can Ribalta. Al meu carrer només hi havia dues ràdios i una la teníem a casa. Altra cosa que recordo és que ja de poc d'abans de la guerra hi havia a la barriada una parella de Mossos d'Esquadra, l'Agustí i l'Enric, vivien a la casa on el Minguet té una botigueta, prop del semàfor, que és terme de Martorelles, tot i que toca a la carretera de Badalona." (Entrevista feta el 21 de juliol de 2009).

Un altre testimoni, tot i que era un nen, recorda algunes coses. Vivia en una petita casa de pagès de la zona de Can Toni:

"Quan van passar els italians per aquí no van fer res. Llavors va venir un oficial i va ser quan va nombrar l'Ajuntament... Em sembla recordar dels italians que van deixar objectes, regals, coses de vidre per a les meves ties. Per aquí casa van passar les tropes italianes, i molts es van

parar a buscar vi, perquè teníem vi i quasi bé tots el van pagar. I tots es van portar molt bé. El pagaven amb moneda de Burgos, de Franco, és clar, eren tropes franquistes. I també quatre o cinc italians van demanar als de casa si els hi podíem cuinar una gallina. I els van cuinar. Aquí no va passar res amb ningú, no vaig sentir mai res que fessin cap disbarat quan van entrar els nacionals a Sant Fost.” (Entrevista realitzada el 13 de desembre de 2008).

El proper testimoni, tot i que va néixer després d’acabar la guerra, ens parla del que havia sentit dir als seus pares i tiets:

“Una tia meva quan va acabar la guerra vivia a Mollet, doncs s’hi havia casat i tenia aleshores una criatura molt petita. El seu home era a la guerra. Aleshores va sentir dir: “Que entren els feixistes a Mollet! Que arriben els feixistes!” I va agafar la criatura i se’n va anar cap a Can Calet, a casa dels seus pares que vivien al davant del bar Tres Copes, prop de la Derbi. Aleshores es va trobar el pont del riu Besòs col·lapsat de camions i motos amb sidecars amb moltes tropes. Estaven parats però a punt de començar a pujar cap a Sant Fost i Martorelles. Ella va passar sense cap problema i va arribar a casa dels seus pares. Al cap de poc d’entrar les tropes franquistes van anar uns quants soldats a aquesta casa, que era a la vorera que pertany a Martorelles, i van entrar a cops de culata i cridant i preguntant on tenien amagat un “rojo”. Un home de la casa havia fugit quan va saber que entraven els nacionals. Suposo que algú els deuria denunciar.” (Conversa el 5 d’agost de 2009).

I per últim, reproduïm els que ens va explicar una altra persona que vivia en una casa de camp de la part central del poble, no gaire lluny de la carretera:

“Un dia o dos abans de que entressin les tropes de Franco, es van presentar a casa molts soldats republicans que anaven de retirada. Eren molts, no sé... potser 100 o 200, i els manava un capità. Aquest oficial li va dir a la meva mare que es quedarien a fer nit i que a ell li preparéssim un llit. Els soldats es van posar a rentar-se al pati i es van buscar lloc per

dormir als porxos i a les quadres. Aleshores el capità va dir que volia que l'afaitessin i quan ja l'havien preparat i li havien posat l'escuma a la cara, el truquen per telèfon i va sortir corrents cap a fora. La meva mare tenia por que no robessin o fessin destrosses, però el capità li va dir: "No es preocupi senyora, que no faran res". I va posar un soldat a vigilar que no s'emportessin res, però la meva mare també anava vigilant. Al dia següent van marxar, tot i que van quedar alguns pocs al pati, perquè estaven ferits o malalts i li van pregar a la mare que els deixés passar aquella nit, però que al matí ja marxarien. I sí, quan es va fer de dia, ja no hi eren, havien marxat.

Aquell mateix dia, cap a migdia em sembla, ja van començar a pujar soldats italians per la carretera i al cap d'una estona es van presentar uns quants a casa a preguntar si els hi podiem donar o vendre vi. Els vam acompanyar al celler a mirar si quedava alguna cosa, perquè al començar la guerra van venir unes milicianes de Mollet, de les Joventuts Llibertàries, que van estar registrant la casa i en entrar al celler es van posar a disparar contra les bótes de fusta i el vi va anar rajant. Doncs, ma mare va donar vi en aquells italians i ells ens van pagar amb un bitllet de dues pessetes, un bitllet de la zona franquista. I ens va fer gràcia perquè era un bitllet diferent, és clar. I ens van dir: "Doncs el mirin bé perquè a partir d'ara aquest serà el diner que valdrà." (Conversa el 19 d'octubre de 2009)

4. Constitució del primer ajuntament del règim franquista

El mateix dia que les tropes italo-espanyoles van entrar a Sant Fost, el comandant de la força va fer reunir un grup de divuit homes considerats, més o menys, de dretes, o senzillament "persones d'ordre" com es deia aleshores i es van aplegar a l'Ajuntament. Allà, sota la supervisió del comandant d'infanteria Cándido Giménez, es va triar una primera comissió municipal, que en el mateix acte va nomenar el nou alcalde. Però deixem parlar el document:

“En el pueblo de San Fausto de Campcentellas a veinte y siete de enero de mil novecientos treinta y nueve; En esta Casa Consistorial siendo las diez y nueve horas y bajo la Presidencia del Sr. Comandante Militar de este Distrito, D. Cándido Giménez López, Comandante de Infantería de la División Flechas Azules se reunieron previamente citados los Sres. D. Pablo Baliarda Bigaire, Salvador Xicola Aloy, Ramón Niubó Aymerich, José Torrens Pujol, Joaquín Tugas Berenguer, Jaime Suñol Armengol, Juan Solsona Mayoral, Jaime Torrents Murgarella, Luis Torrents Puig, José Torrents Fontseca, José Forés Prunas, Miguel Mas Pujades, Marcelino Recolons Vila, Luis Llorens Prat, José Rifá Prunés, Antonio Serra Adrogué, José María Giral Umbert y Andrés Gutinell Puig, personas honradas, vecinas de esta localidad, al objeto de proceder a la constitución de la Comisión Gestora que ha de regir la administración de la misma con motivo de haber sido liberada la población por las tropas Nacionales, y al efecto el Sr. Comandante Militar con elocuentes palabras expuso dicho objeto recomendando a los presentes que la labor de los designados debe ser fecunda, recta y desinteresada, trabajando con fervor con el fin de hacer una España grande y libre. Cediendo luego la Presidencia al de más edad de los concurrentes que resultó ser D. Salvador Xicola Aloy, bajo la cual se procedió a la designación de la expresada Comisión.

Después de cambiar impresiones entre los reunidos por unanimidad se acordó constituir la citada Comisión Gestora por los Sres. siguientes: D. Pablo Baliarda Bigaire, D. Joaquín Tugas Berenguer, D. Ramón Niubó Aymerich, D. Luis Torrents Puig, D. Jaime Suñol Armengol, D. Juan Solsona Mayoral, D. José Torrens Pujol y D. Salvador Xicola Aloy. Y teniendo en cuenta que el Barrio de la Llagosta, que desde el 18 de julio de 1936 se constituyó en Municipio independiente, formaba parte de este término municipal e ignorando la validez de tal separación, se acordó prescindiendo de ello, designar a D. Jacinto Sariol Tuxans, representante de dicho Barrio hasta que se resuelva lo que proceda por la Superioridad.

Puestos de acuerdo los señores designados, se acordó asimismo por unanimidad nombrar para el cargo de Alcalde a D. Pablo Baliarda Bigaire y Primer Teniente de Alcalde a D. Salvador Xicola Aloy. Y finalmente se acordó que las sesiones ordinarias se celebren los domingos a la hora de las diez.

De todo lo cual se extiende presente acta que después de leída y hallada conforme la firman los Sres. Concurrentes de que yo el Secretario certifico. Arriba España y Viva Franco.

Firman: El Sr. Comandante Militar, Cándido Giménez; el Alcalde, Pablo Baliarda; el teniente de Alcalde, Salvador Xicola; los Concejales: Joaquín Tugas, Jaime Suñol, Ramón Niubó, Juan Solsona, Luis Torrents Puig, José Torrens, y el secretario, Antonio Porta. (Arxiu Municipal de Sant Fost, Llibre d'actes núm. 5.2, octubre 1938-març 1940, foli 6 v annex)

Sis dies després apareix al mateix llibre d'actes un imprès oficial de *l'Auditoria de Guerra del Ejército de Ocupación*, datada a Sant Fost el 2 de febrer de 1939, i que es titula “Acta de Constitución Provisional de la Comisión Gestora de San Fausto de Campcentellas”. Es tracta de fet, d'una ratificació dels nomenaments de càrrecs efectuats el mateix 27 de gener; l'única variació és que en aquest nou document s'hi afegeix el nom d'un nou regidor: Juan Villalonga Gabarra, que era veí del barri de la Llagosta. El document va signat i autoritzat per un militar, Senén Martín Hernández, teniente honorífico del Cuerpo Jurídico Militar, en nom del general en cap del cos d'exèrcit de Navarra. En aquest text es diu que els nomenaments tenen caràcter provisional fins que el Ministeri de l'Interior procedís a la constitució definitiva de les corporacions. (AMSF, *Llibre d'actes* 5.2, 1938-1940, foli 6 bis).

5. Denúncies i detencions

Al cap d'uns quatre mesos d'entrar les tropes de Franco a Sant Fost i quedar la zona sota l'administració del nou règim, van començar a ser detingudes i empresonades algunes persones que havien destacat per la seva militància política als comitès i ajuntaments republicans o que havien format part de les patrulles armades o milícies a les ordres del Comitè revolucionari que es formà al nostre poble en esclatar la guerra. Ja vam parlar a bastament d'aquest tema en un altre estudi publicat a

**Falange Española Tradicionalista
y de las J. O. N. S.**

SAN FAUSTO DE CAMPCENTELLAS

ACTOS que se celebrarán (D. m.) el próximo día 27, con motivo de la Bendición de las Banderas

A las 9

Concentración de las Organizaciones de la F. E. T. y de las J. O. N. S.
delante del local de la Jefatura

A las 10

MISA DE CAMPAÑA
en la Plaza del Ayuntamiento y acto seguido

Solemne BENDICIÓN de las BANDERAS
NACIONAL Y DEL MOVIMIENTO, de esta Jefatura

siendo madrinas

Srta. Paquita Amigó Amat	D. ^a Pilar Mascaró Bitriá de Mora
Srta. María Cuixart Niubó	D. ^a Montserrat Patxot de Creus
Srta. Montserrat Doménech Clarós	D. ^a Carmen Sopena Dowper de Romani

en su representación, efectuará el parlamento de entrega de las Banderas, el camarada

VALENTIN CENTELLAS

El parlamento de recepción, en nombre de los abanderados, correrá a cargo del camarada

RENÉ LLANAS DE NIUBÓ
de la Junta Provincial de Prensa y Propaganda de Barcelona

A las 12

DESFILE DE LAS ORGANIZACIONES
delante de las Autoridades y de las Jerarquías

San Fausto de Campcentellas Agosto de 1939 Año de la Victoria

Cartell de propaganda de l'acte falangista celebrat a Sant Fost l'agost 1939.

Campsentelles, 10 (2007) i per això els remetem a aquella publicació. Segons consta a la documentació de l'Arxiu Nacional de Catalunya, fons de la presó Model, de Sant Fost foren empresonats i jutjats un mínim de 15 veïns. La majoria d'ells van estar tancats entre 2 i 4 anys, ja que el 1944 tots havien sortit ja de la presó. No va haver-hi cap condemna a mort. A França marxaren tres homes del nostre poble (quatre segons altres versions).

Pel seu interès, passem a comentar un document totalment inèdit i desconegut fins ara que recentment hem pogut consultar als arxius militars de Barcelona:

Sumaríssim 12649/1939: *judici a l'últim alcalde republicà*

Es conserva al Govern Militar de Barcelona, en concret a l'arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercero, un document excepcional per a la història de Sant Fost i que dona un gran nombre de dades sobre el que va passar al nostre poble durant els primers mesos de la Guerra Civil. Es tracta de l'expedient judicial incoat contra Enric Torrents Murgarella, darrer alcalde republicà de la població i que porta per títol “*Consejo de guerra sumarísimo a Enrique Torrents Murgarella núm. 12.649/1939*”.

La primera conclusió que es treu d'aquest llarg document és que l'Enric Torrents “Enriquet” no va ser detingut fins al 27 de juliol de 1939, és a dir, sis mesos després d'haver entrat les tropes franquistes al poble. Això ja és un fet excepcional, perquè normalment les autoritats republicanes locals eren detingudes gairebé el mateix dia d'entrada dels “*nacionals*” o els dies immediatament posteriors. La raó d'aquest fet insòlit és que les noves autoritats franquistes santfostenques (l'alcalde i el cap de Falange) no van denunciar-lo. I, de fet, la detenció de l'Enric Torrents es va produir, paradoxalment, per la denúncia d'un antic membre de les milícies armades o patrulles de control del Comitè.

El mateix dia van ser detinguts i portats a declarar a Badalona l'esmentat Enric Torrents, així com Demetrio Cabrero Cuello, militant anarquista de la CNT i membre força actiu de les milícies o patrulles de control i Pere Recolons Torrents, antic regidor d'ERC i policia de la Generalitat durant la guerra.

Les autoritats franquistes defensen l'exalcalde republicà

Un dels fets més destacats de tot aquest procés judicial és que les noves autoritats locals, tant l'alcalde, Pau Baliarda Bigaire, com el secretari local de la Falange (FET y de las JONS), Josep Molas Rupelo,

com el cap de milícies de FET, Ramon Niubó Aymerich, van declarar obertament a favor de l'Enric Torrents, dient que havia actuat sempre correctament durant el seu mandat i que va salvar o va intentar salvar totes les vides que va poder. Fins i tot arriben a afirmar que l'Enric Torrents "*Enriquet*" durant la guerra es va anar decantant a favor del bàndol franquista, però que es mantingué al front de l'alcaldia de Sant Fost per evitar mals majors i per aturar els desgavells que volien cometre alguns elements revolucionaris que hi havia al poble o forasters que hi apareixien de tant en tant.

Del resultat d'aquest consell de guerra depenia no només la possible pena de presó per a l'excalde sinó també la seva possible condemna a mort, ja que un dels punts que es va estudiar amb més deteniment durant el judici va ser l'autoria material i intel·lectual de tres assassinats comesos els primers dies de la guerra: el del sacerdot Mn. Salvador Pi-bernat, rector de la nostra parròquia fins un mes abans del 18 de juliol de 1936, i els dels veïns de Badalona Jaume Puig Espelt i Lluís Humet. Segons les declaracions dels testimonis recollides en el sumari consultat, en les dues primeres morts sembla que va haver-hi una clara implicació de les patrulles de milicians vinculades al Comitè Antifeixista de Sant Fost. La pregunta que es feien els jutges militars era quina havia estat l'actuació de l'alcalde Enric Torrents en relació amb aquests assassinats. Hem de tenir en compte, per exemple, que a Mollet l'alcalde republicà Josep Fortuny sí que va ser afusellat, entre altres coses perquè durant el seu judici les autoritats molletanes van emetre informes desfavorables sobre ell i a més els seus familiars no va poder recollir avals significatius favorables a la seva actuació durant els primers mesos de la guerra. En canvi a Sant Fost, segons la documentació consultada, les noves autoritats franquistes sí que es van moure per salvar la vida de l'excalde republicà. I ho van aconseguir.

Però com sempre, és millor deixar parlar els documents, dels quals transcrivim les parts més interessants:

Declaració de l'alcalde de Sant Fost i del cap de Milícies de FET-JONS

En San Fausto de Campcentellas, a 22 de julio de 1939.

Señor Comisario:

Acudimos a Usted (para) que se digne admitir en el sumario iniciado contra ENRIQUE TORRENTS MURGARELLA vecino de este pueblo y actualmente a disposición de usted, a los efectos judiciales, la siguiente relación de hechos por él llevados a cabo durante el tiempo que ocupó la alcaldía en este pueblo.

Que Enrique Torrents Murgarella se sostuvo en la alcaldía de San Fausto de Campcentellas para defender siempre y a todas horas a personas destacadamente adictas y afectas al Glorioso Movimiento Nacional como también los intereses de dichas personas. Que su mantenimiento en la alcaldía le fue pedido por personas de solvencia moral y material ante el peligro varias veces inminente de ser ocupada la alcaldía por siniestros elementos del Frente Popular, lo cual habría facilitado la mayor impunidad a sus sanguinarios proyectos.

Que tuvo que sostener varias luchas, algunas de ellas excesivamente violentas con comités y patrulleros de otras localidades que (le) exigían a mano armada la dimisión. Que durante el periodo rojo impidió que patrulleros de otros pueblos se apoderaran de la persona de su hermano Jaime Torrents Murgarella, alcalde que fue en tiempos de la Dictadura, a pesar de estar completamente enemistado con su hermano por cuestiones de intereses y antagonismos familiares y se negó a delatar donde estaba escondido, así como también a su hijo que no quiso servir en el Ejército Rojo. Que con temeridad manifiesta salvó al fabricante de Tarrasa Sr. Trullás cuando una patrulla de dicha ciudad se presentó en el pueblo, en pleno día, para asesinarlo. Que cuando la patrulla de Mollet se presentó para la captura del vecino Ramón Niubó acudió junto con el Comité del pueblo para impedirlo, cosa que logró con muchos esfuerzos.

Que cuando se presentaron por primera vez los forajidos con intento de quemar la iglesia parroquial, se impuso y lo evitó y entreteniéndoles mandó un familiar a pasar el aviso al Señor Cura para que se escondiera fuera de su casa, facilitándole el emboscamiento y avisándole siempre que

había algún peligro. Esto se repitió varias veces hasta que el reverendo Balletbó cayó en poder del SIM en Barcelona donde estaba oculto. Que cuando por segunda vez se personaron los incendiarios y lograron por la fuerza del número aterrorizar al vecindario, mandó avisar a varios elementos afectos al Glorioso Movimiento Nacional que se escondieran, pues después del incendio se proponían la matanza.

Que salvó varias veces al vecino y actual alcalde, Pablo Baliarda, cuando lo perseguían a muerte los elementos marxistas y le entregó un salvoconducto para escaparse, por cuyo hecho el Comité de Mollet lo trató duramente y lo amenazó de muerte. Que cuando el Comité de Mollet llamó al propietario y vecino José Torrents Pujol para liquidar cuentas con él, corrió a Mollet para evitar sus propósitos y reintegró a su hogar al mencionado Torrents, que ningún parentesco tiene con él a pesar de su apellido. Que varios propietarios y otros que no lo son que tuvieron que ausentarse le confiaron la custodia de sus casas amuebladas a fin de evitar el saqueo y ocupación de sus fincas ante la multitud de refugiados que se enviaban al pueblo.

Que él tenía noticias exacta del número de emboscados que había en el pueblo y no denunció a nadie a pesar de haber sido varias veces requerido para hacerlo. Que en las postrimerías del dominio marxista la policía del SIM se presentó varias veces pidiéndole informes de varios vecinos, siendo éstos avisados por el alcalde para que se escondieran y vigilaran. Que si el Ayuntamiento exigió cantidades a elementos de derechas, fue por acuerdo, cuyas cantidades constan ingresadas en el Banco Hispano Colonial de Mollet y cuya inversión está justificada en los libros de contabilidad del Ayuntamiento, empleada su cuantía a dar trabajo a obreros parados, sostenimiento de refugiados y atenciones del Ayuntamiento propias de aquella época (...)

Que a mediados del Glorioso Movimiento Nacional en ocasión de una comida íntima celebrada en Valldoreix entre elementos adictos al Generalísimo Franco, entre los que se encontraban el comandante Sr. Roselló y el médico de Badalona Doctor Soler, y a cuya comida fue invitado el alcalde de San Fausto (Enrique Torrents), se brindó por el triunfo de Franco y se saludó a lo fascista.

Que cuando pidieron su quinta el alcalde (Enrique Torrents) junto con un grupo de diez hombres de derechas se escondieron en el monte armados para defenderse contra posibles ataques rojos y caer sobre los elementos más sanguinarios del Frente Popular, al menor desmán que hubiesen intentado en el pueblo en los últimos días de dominio rojo, haciendo constar que las armas y municiones que poseían las facilitó el propio alcalde, todo lo cual tenemos el honor de exponer a consideración de usted por si cree conveniente unirlo al sumario a los efectos de justicia.

San Fausto de Campcentellas, 22 de julio de 1939, Año de la Victoria

Firmado: Pablo Baliarda, alcalde, y Ramón Niubó, jefe de milicias de FET.

Declaració del secretari local de Falange.

Muy ilustre Señor:

Requerido por V.S. a fin de remitir a este juzgado con mayor urgencia informe sobre los antecedentes político-sociales y actuación en relación con el Movimiento Nacional de Enrique Torrents Murgarella, de cuarenta años, casado, labrador, natural y vecino de este pueblo, citando nombres de personas de solvencia que pueden declarar en el Sumarísimo de Urgencia que contra dicho individuo instruye, V.S. bien informado del caso de que se trata, ha de deponer lo siguiente:

Que el concepto político-social que de dicho individuo tengo, formado en virtud del conocimiento personal que del mismo poseo y de los antecedentes adquiridos sobre el particular. Resulta que dicho Enrique Torrents Murgarella (...) no por ideología y sí por antagonismos familiares y rivalidades de política local, se convirtió en jefe del bando contrario al que capitaneaba su hermano Jaime, alcalde que fue durante el tiempo de la Dictadura, en cuya alcaldía se mantuvo a ruegos de elementos de marcada significación derechista, entre los cuales se pueden nombrar al actual alcalde, al gestor municipal y jefe local de Milicias y al exdelegado local de administración de FET y de las JONS.

Que durante su actuación salvó de una muerte segura a los vecinos José Torrents Pujol, propietario, Ramón Niubó Aymerich, al fabricante de Tarrasa, Sr. Trullás, al Sr. Cura Párroco Sr. Balletbó, al propietario

Josep Molas, secretari local de Falange el 1939, va declarar a favor de l'Enric Torrents durant el seu judici. Molas va ser alcalde de Sant Fost de 1942 a 1952, cap del Movimiento a Mollet de 1941 a 1949 i membre del Consejo Local del Movimiento a Sant Fost de 1939 al 1975. (foto ACVO)

Pablo Baliarda Bigaire, al actual vecino de Badalona, José Bonet Palau, jefe de centurias de milicias de la FET y de las JONS, y algún otro que en estos momentos no recuerdo. Que por medio de salvoconducto logró salvar a dos primas hermanas del obispo Dr. Irurita, maestras nacionales de Zaragoza y al vecino Pablo Baliarda. Que estaba en constante relación colaborando para el triunfo de Franco con elementos tan sanos como el capitán de caballería Don Pedro Roselló, el médico badalonés Doctor

Soler y Vidal, el ex alcalde de Badalona, Don José Vergés y el industrial de Badalona Don Tomás Formentí.

Que sabía los elementos emboscados que había en el pueblo entre los cuales puede citarse Francisco Feu, Jaime Pruna Pasarell, Salvador Formentí Lavaleta, Antonio Mauri Riera y algunos otros, entre los cuales pueden citarse sus sobrinos José Torrents Albiñana y Jaime Torrents Torrents y otros que en este momento no recuerdo. Que cuando se presentó un comité de Badalona pidiéndole llevarse todos los individuos que componían Acción Ciudadana de este pueblo, se opuso tenazmente, consiguiendo evitarlo, cosa que no pudieron lograr en el vecino pueblo de Martorellas. Que impuso el pago de unas cuotas a elementos de derechas cumplimentando un acuerdo del Ayuntamiento.

Que no se sabe ni se cree, dado su carácter, haya tenido participación en delitos de sangre, pues del pueblo no se asesinó a ningún (vecino), y si cayó el ex cura párroco Don Salvador Pibernat fue por disposición y ejecución de un grupo de marxistas (...) que nos constan eran elementos sanguinarios (...)

Que nos consta de un modo cierto que cuando se presentaban en el pueblo los siniestros policías del SIM pidiendo informes de elementos marcadamente derechistas, los despistaba y mandaba aviso a los perseguidos para que se escondieran, dando a algunos facilidades para fugarse. Que ante el peligro de ser ocupadas muchas torres por los refugiados que de manera extraordinaria cayeron sobre el pueblo algunos propietarios encomendaron al alcalde el respeto de sus fincas, cumpliéndolo tal como les había prometido. Que era enemigo acérrimo de los elementos del Frente Popular con los cuales tenía a menudo estridentes discusiones, llegando a las manos más de una vez.

Por todo lo cual consideramos a Enrique Torrents Murgarella como elemento de orden disfrazado de revolucionario en sus actuaciones para en vistas de la defensa de los intereses y personas honradas del pueblo, puedan actuar con fructíferos resultados. Es todo cuanto debo hacer constar en el presente informe, en nombre del Jefe Local de Falange ausente en Mallorca por algunos días y como secretario local de la Jefatura.

San Fausto de Campcentellas, 31 de julio de 1939. Año de la Victoria

Firmado: el secretario local de Falange, José Molas Rupelo

Declaració de Mn. Salvador Balletbó, rector de la parròquia

En Badalona, 3 de agosto de 1939.

Dijo que se llama como queda dicho, mayor de edad, natural de San Baudilio de Llobregat, Barcelona, estado religioso, domiciliado en San Fausto de Campcentellas, calle San Isidro, número 5.

Preguntado convenientemente por su señoría, declara que conoce a Enrique Torrents Murgarella por ser vecino de San Fausto de Campcentellas. Que al iniciarse el Glorioso Alzamiento el dicente hacía tres semanas que se encontraba en dicho pueblo de cura párroco. Al iniciarse la dominación marxista el encartado, que ocupaba el cargo de alcalde, envió un aviso al dicente diciéndole que los elementos revolucionarios iban por los pueblos quemando iglesias y matando a los curas y que se escondiera, cosa que hizo el que declara y en casas en que el Enrique Torrents estaba en conocimiento, por lo que el encartado mostró gran interés para que no pasara nada malo al que dice. Que por referencias sabe que el encartado hizo en todos los cargos que ocupó todo el bien que pudo, evitando males mayores. Que encontrándose detenido el dicente

Mn. Salvador Balletbó, rector de la parròquia des de 1936 a 1948 va ser protegit per l'Enriquet l'estiu de 1936. (foto llibre "Ara fa 50 anys")

en el fatídico SIM en el Tribunal de Alta Traición y Espionaje, sabe por referencias que el encartado enviado a declarar, lo hizo favorablemente por lo que fue puesto en libertad. Que no tiene más que decir, que lo dicho es la verdad de todo lo que se afirma y ratifica firmando con su s.s.a., de todo lo que yo, secretario, doy fe.

Firmado: Salvador Balletbó, presbítero

Declaració de Pedro Roselló

Badalona, 3 de agosto de 1939

Pedro Roselló Axat, natural de Barcelona, estado casado, domiciliado en Badalona, calle Enrique Borrás, 22, bajos.

Preguntado convenientemente por su Señoría declara que conoce a Enrique Torrents Murgarella por ser vecino de San Fausto de Campcentellas, que con anterioridad al Glorioso Alzamiento desconoce la actuación del encartado. Que una vez una iniciado éste y como alcalde de San Fausto de Campcentellas, que en ocasión en que el dicente se hallaba pasando el verano en una torre que tiene en Valldoreix, propiedad de una hija del que declara fue visitado por el encartado y su mujer, junto con el actual alcalde de San Fausto y su mujer, y el dicente les invitó a comer y durante la comida hablaron de las atrocidades que cometían los rojos y al final brindaron por el próximo triunfo de las armas nacionales, dándose vivas a Franco y a España y el grito Arriba España que fue contestado por todos, así como por el encartado con el brazo en alto. Que después de comer escucharon las radios nacionales que dieron la noticia de la caída de Bilbao, lo que motivó de nuevo el entusiasmo y vivas y arriba a España, que el encartado contestó también brazo en alto. Que el encartado (Enrique Torrents) durante la dominación roja se mostró con el dicente en sus conversaciones siempre partidario de Franco, y al preguntarle un día el dicente como era que sintiendo el régimen nacional continuaba siendo alcalde, él contestó “porque de esta manera evito muchos daños”. Que el dicente está seguro de que el encartado siente el nuevo Régimen Nacional. Que no tiene más que decir, que lo dicho es la verdad, de lo que se afirma y ratifica, firmando con su señoría, de lo que yo secretario doy fe.

Firmado: José Pedro Roselló

Altres persones que declararen a favor de l'Enric Torrents Murgarella foren Josep Torrens Pujol (can Torrens), Jaume Suñol Armengol (can Gaig) i els estiuejants Jaume Cuixart, Josep Bloch, Francesc Galcerán i Francesc Feu, a més d'alguns altres. El veí de Badalona, Ramon Puig Queralt, fill d'una de les víctimes, va declarar que no estava gaire d'acord amb l'actuació de l'excalcalde en el cas de la mort del seu pare, tot i que no el feia directament responsable. Puig Queralt i un testimoni donaven certes explicacions i detalls sobre la mort del seu pare a mans de milicians de Sant Fost, la qual va tenir lloc el 22 de novembre de 1936 a la carretera de la Conreria, però al terme de Badalona, a la bassa de Can Trençalós. Igualment en aquest document es donen molts detalls sobre el cas de l'assassinat de Mn. Salvador Pibernat.

Sentència final

Finalment, el Consell de Guerra va dictar sentència el 18 d'octubre de 1939 i va condemnar l'excalcalde Enric Torrents Murgarella a la pena de dos anys i quatre mesos de presó menor al *“considerar que a pesar de los antecedentes del procesado, no hay en su actuación indicios de adhesión y de auxilio a la insurgencia rojo-separatista, ni excitación a ella, más el hecho de ostentar el cargo de alcalde de San Fausto, además de constituirle en responsable político con arreglo a la Ley de 9 de febrero último, atrae sobre él culpabilidad por negligencia e imprudencia temeraria respecto de dos delitos de homicidio en cuya perpetración no intervino maliciosamente por acción ni por omisión”*. Malgrat tot, podem dir que es tracta d'una pena relativament lleu si la comparem amb els casos d'altres alcaldes republicans del nostre entorn comarcal, algun dels quals fou fins i tot afusellat, com ja s'ha explicat abans.

L'Enric Torrents va estar només un any a la presó, malgrat la pena dictada, ja va que va ser detingut el 27 de juliol de 1939 i traslladat provisionalment a Badalona. De Badalona el van portar a Barcelona, va ingressar a la presó Model el 18 d'agost de 1939 i va ser posat en llibertat el 18 de juliol de 1940, segons consta al seu expedient personal.

6. Altres fets destacats de Sant Fost el 1939

Un fet que recorda molta gent de la poca que queda i que va viure el final de la guerra és que un avió militar alemany, un caça, es va estavellar a la vora del riu Besòs, a la riba del costat de Martorelles, molt a prop d'on ara hi ha el pont de vianants i en aquella època hi havia l'únic pont que creuava el riu. L'avió era un Messerschmitt Bf-109, famós caça de l'avió nazi que formava part de l'ajut que Alemanya va enviar a Franco. L'aparell venia fumejant, avariats, de la part de Montmeló i Granollers. El pilot era un jove alemany que era a punt de fer els 25 anys, es deia Karl August Boetticher i va quedar molt mal ferit, però va morir pocs moments després.

Al cap de poc temps, les autoritats alemanyes de Barcelona van venir a fer-li un homenatge i van posar un monòlit amb aquesta inscripció:

“Hier Kämpfte und starb den Fliegertod am 29.1.1939 für ein nationales Spanien, Karl August Boetticher, geb(oren) am 8 Febr(uar) 1914”. Que vol dir: “Aquí va lluitar i va morir el 29.01.1939 com a pilot per l'Espanya nacional, Karl August Boetticher, nascut el 8 de febrer de 1914” (Traducció de Marianne Schiffelds)

Segons ens va explicar fa uns anys el Sr. Josep Canet Farrés (ACS), veí durant la guerra de Martorelles, molts nens i joves van anar a veure l'avió i fins i tot alguns se'n van emportar algunes peces a casa seva.

Un altre fet destacat i ja moltes vegades repetit, és que com durant la guerra va ser cremada i enderrocada l'església vella situada al costat de Can Torrens, aleshores es va muntar a la Plaça de l'Ajuntament un temple provisional amb una nau d'uralita que l'exèrcit republicà tenia a Mas Corts. Aquest barracó va ser utilitzat aproximadament un parell d'anys, fins al 1941, quan va ser acabada de construir l'actual església parroquial en uns terrenys donats per la família Buxó-Baliarda. Per recaptar diners per a l'edificació del temple es va constituir una comissió, que també es va encarregar de coordinar les obres.

Un altre tema que cal comentar és que durant la Festa Major de 1939, el dia 27 d'agost, es va celebrar a la plaça de l'Ajuntament un gran acte d'afirmació falangista organitzat per la Falange de Sant Fost amb motiu de la benedicció de les banderes “nacional y del Movimiento”. A les 10 va tenir lloc una Missa de campanya a la mateixa plaça, seguidament la benedicció de les banderes amb parlament dels membres de Falange Valentí Centellas i René Llanas de Niubó, aquest darrer delegat de la Junta Provincial de Premsa i Propaganda del partit. L'acte es va cloure, segons diu el programa, amb una desfilada dels membres de les organitzacions i joventuts falangistes davant de la tribuna d'autoritats.

Cal dir també que segons una ordre del govern central de data 12 de març de 1939, els funcionaris de l'Administració Local havien de ser “depurats” segons la seva actuació durant la guerra i segons la seva filiació política. Si eren declarats contraris al Movimiento o desafectes al nou règim, podien ser expulsats del seus llocs de treball. Segons consta a l'Arxiu Municipal, a l'Ajuntament de Sant Fost foren examinats el secretari, Antoni Porta Mestre, que portava des de 1928 al càrrec, i l'agutzil, Domingo Forés Sebastià “Mingo”, que havia entrat a treballar a l'Ajuntament l'1 d'octubre de 1938. Tant el secretari com l'agutzil van ser considerats persones apolítiques i aptes per a seguir treballant a l'ajuntament.

I finalment, ja per acabar l'any, un fet important és que va haver-hi un canvi a l'alcaldia del nostre poble, essent nomenat nou alcalde el senyor Salvador Xicola Aloy, per disposició del governador civil de Barcelona, segons consta en l'acta del ple del 7 de desembre de 1939.

Arxius consultats:

-Arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercero (Govern Militar de Barcelona): consells de guerra sumaríssims a Enric Torrents Murgarella, Angel Fuentes García, Demetrio Cabrero i altres veïns de Sant Fost.

-Arxiu Municipal de Sant Fost de Campsentelles: llibre d'actes dels plens de 1938-1939 (sig. 5. 2), correspondència 1939, expedient “Causa General”, padró de 1936 i expedient de depuració de funcionaris, 1939.

-Arxiu particular de l'autor: col·lecció d'apunts, còpies de documents, notes i entrevistes sobre la Guerra Civil a Sant Fost de Campsentelles.

Bibliografia:

- Ara fa 50 anys. Memòries de Mn. Salvador Balletbó i Duran, rector de Sant Fost (1936-1948)*, Parròquia de Sant Fost, 1986.
- Pérez, Xavier. “La repressió republicana i la repressió franquista a Sant Fost (1936-1945)”, *Campsentelles*, 10 (2007).
- Corbalán, Joan. *Josep Fortuny, una biografia política*, Mollet del Vallès: Centre d’Estudis Molletans, 2000.